

De Nieuwe Planter

Een verhaal over dromen en bomen, over families en hun grond

Colofon

ISBN: 978 94 6365 453 1

1e druk 2022

© 2022, Jos Schouwenaars

Exemplaren zijn te bestellen via de boekhandel
of rechtstreeks bij de uitgeverij:

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Vormgeving binnenwerk en omslag: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

De Nieuwe Planter

*Een verhaal over dromen en bomen,
over families en hun grond*

Jos Schouwenaars

De Vogezen

1

Nu hij er een paar weken woonde, was het grote huis bekend terrein geworden. Het zag er dan wel heel anders uit, toch proefde Andries er meer en meer de vertrouwde sfeer van zijn ouderlijk huis. Ook hier hingen wandtapijten met jagers die hun geweren richtten op vluchtende fazanten. Wanneer hij op de met oude kussens volgestouwde sofa zat en naar boven keek, herkende hij de berustende blik van de opgezette everzwijnen.

“Komen jullie aan tafel?” De stem van zijn moeder vulde de hoge hal. Als moeder riep, kon je haar niet laten wachten. Hij liep snel de trap af, onmiddellijk gevolgd door zijn twee jaar jongere zusje Silvia.

De voorzichtige gewenning aan wat voortaan zijn nieuwe ‘thuis’ was, kreeg bij het eten weer een dreun. Hij zat aan tafel tegenover zijn zusje en zijn moeder, net als vroeger, maar de man naast hem was zijn vader niet.

De man oogde jonger dan zijn vader. Het kort getrimde baardje en de gespierde armen gaven hem een sportief uiterlijk. Andries had nog niet naar zijn leeftijd gevraagd, dat leek hem onbeleefd.

Heinrich Braun. Hoeveel Duitser kon een naam zijn? had Andries zich afgevraagd toen zijn moeder haar nieuwe liefde aan hem voorstelde. Anderen had hij ‘Herr Braun’ horen zeggen, iets dat hij maar niets vond. Het maakte de afstand die hij voelde alleen maar groter.

Heinrich Braun leek het onbehagen van Andries te hebben

opgemerkt. “Ik ga straks even het bos in en zal je de jagersschuilplaats laten zien, Andries. Ga je mee?”

Andries’ helderblauwe ogen keken vanonder zijn blonde krullen naar zijn moeder. “Ja, goed idee”, vulde die voor hem in. “En neem je kaart en kompas mee, dan leert Andries hoe de paden lopen. Je kunt er gemakkelijk verdwalen.”

Met één haarspeld losjes in haar mond, maakte ze met een andere haar kastanjebruine vlecht stevig vast. Ondertussen keek ze Andries aan. “Het is belangrijk dat je hier de weg weet te vinden. Ik ben op die kronkelende paden al een paar keer verdwaald. Het is hier allemaal minder rechttoe recht-aan dan bij ons in Veenhuizen.”

Hij hoorde het maar half en dacht aan al die keren dat hij in hun oude huis had toegekeken als ze met haar haren bezig was. Hij bewonderde haar kastanjebruine haren, wat had hij die ook graag gehad.

De maaltijd werd zonder veel woorden genuttigd, een paar keer onderbroken door zijn moeder die niet tegen stilte kon. “Hoe zeg je bord en mes in het Duits? Weten jullie wat ‘Schweinefleisch’ is?”

“We wonen toch in Frankrijk?” antwoordde Silvia met haar ogen op haar bord gericht. “Waarom leren we dan geen Frans, dat vind ik een veel mooiere taal.” Ze bleef boos naar haar bord kijken, Andries zag alleen haar bruine krullen. Zij heeft maar mooi geluk met dat haar, dacht hij.

“We wonen in Thann, meisje”, antwoordde zijn moeder geïrriteerd. “Hier wordt nu eenmaal Duits gesproken.” Ze keek naar Heinrich met een blik die om hulp vroeg.

“Ja, zo is het.” In zijn stem was tegenzin te horen. “Er is in deze streek heel veel gebeurd, heel mooie en heel lelijke dingen. Toen mijn grootvader in dit huis geboren werd, was

hij een Duitser. In 1954, toen ik er geboren werd, stond het huis in Frankrijk.”

Het maakte indruk, Andries en Silvia keken elkaar even aan. “Maar u spreekt wel Duits”, reageerde Silvia niet-begrijpend. “Dat klopt, Silvia ... we zijn hier ...” Heinrich zocht naar woorden.

“Laten we het daar een andere keer over hebben”, onderbrak Andries’ moeder.

“Je hebt gelijk, dat leg ik nog wel eens uit”, zei Heinrich. “Maar ik ken wel Frans hoor. Allez, Andries, nous pouvons visiter la forêt?”

“Oui, d’accord!” Zijn reactie kwam snel en met een volle klank, zijn moeder keek hem trots aan.

“Ruimen jullie eerst nog even samen de tafel af?” vroeg ze. Ze stonden meteen op, zonder dralen. Treuzelen werd door hun moeder niet op prijs gesteld.

Meteen achter het huis begon het pad omhoog te lopen. Al op het eerste steile stuk moest Andries korte loopjes inzetten om de ferme stappen van Heinrich bij te houden. Hij wilde in hetzelfde tempo mee kunnen, hij was immers al bijna twaalf en dan moest je zo’n oude man toch kunnen bijhouden.

Links en rechts van het pad zag hij een rij diepe kuilen, sommige leken met elkaar verbonden.

“Dat zijn oude loopgraven, Andries”, zei Heinrich die zijn vragende blik gezien moest hebben.

“Hier zaten in de oorlog de Duitse soldaten ingegraven, ze hebben er maanden gezeten.”

Andries keek naar het verroeste prikkeldraad en het verbogen schroot.

Ze liepen zwijgend verder. Honderd meter dieper het bos

in zag Andries nu de resten van oude bunkers. Ze stonden keurig op een rij, de eruit stekende dikke boomstammen moesten wel honderd jaar oud zijn. Het drong tot hem door dat hij keek naar getuigen van een oude oorlog.

Ze volgden een steil pad tussen grillige eiken. Toen het vlakker werd, wees Heinrich naar een groene helling die iets verder opdoemde.

“Kijk, daar komen de herten en reeën grazen. Het is er beschut en ze voelen zich daar veilig. Kom, nog even en we zijn bij de schuilplaats.”

Inmiddels scheen de zon. Andries hield zijn handen boven zijn ogen en keek er tegenin.

“Mooi, niet?” hoorde hij Heinrich zeggen. “En het is hier altijd stil, heel anders dan honderd jaar geleden. Alleen in de herfst hoor je hier de jagers schieten. Als je goed kijkt, zie je daar bij de rand van het bos hun schuilplaats.”

Ze liepen erheen en bovenin de hut probeerde Andries zich voor te stellen hoe het was om hier in de ochtendschemering te zitten en te wachten op de reeën. Hij twijfelde of hij daar wel het geduld voor had. Ook wist hij niet of hij wel zou kunnen schieten. Die dieren moest je toch met rust laten, ze gewoon laten grazen?

“Komt u hier vaak, meneer Braun? En schiet u dan wel eens een ree dood?”

“Nee jongen, ik ben geen jager. Ik kom hier alleen om naar de dieren te kijken. Ik probeer bij te houden hoeveel wild er is, dat hoort bij mijn werk als houtvester. Mijn grootvader en vader jaagden wel en als kind ging ik vaak met ze mee.” Hij keek naar Andries.

“Toen ik een jaar of veertien was, net zoiets als jij nu, kreeg ik een hekel aan dat doodschietsen. Zolang er niet te veel

wild is, moet je het met rust laten. Ik besloot toen dat ik, als ik eenmaal houtvester zou zijn, het wild zou gaan beschermen.”

Andries moest denken aan zijn vader in Nederland, die er als rentmeester voor het beheer van landgoederen zorgde. Hoe vaak had die wel niet gezegd te hopen dat Andries dat werk zou gaan voortzetten. Hij wist niet of hij dat wel wilde.

“Wist u toen al dat u ook houtvester wilde worden?” vroeg hij.

“Ja, natuurlijk, dat doet mijn familie al generaties. Wat is er mooier dan dat? Mijn overgrootvader werd in 1872 eigenaar van deze bossen, iets waar ik nog altijd trots op ben. Dat de Franse regering zijn bezit later onteigend heeft, doet daar niets aan af. Ik werk nu dan wel voor het Franse Staatsbosbeheer, maar beschouw deze bossen eigenlijk nog steeds als familiebezit.”

Andries reageerde niet, eigenlijk begreep hij hier niet veel van. Hij dacht terug aan hun gesprek aan tafel, over het spreken van Duits of Frans. Hij besloot er nu maar naar te vragen.

“Voelt u zich nu Fransman of meer een Duitser, net als uw grootvader?”

“Die vraag stel je hier nooit, jongen.”

Heinrich Braun zei het kortaf, draaide zich om en klom de trap af. Andries was zo verrast dat hij even niet kon bewegen. Toen ging ook hij naar beneden en volgde de haastig stappende Heinrich op enkele meters. Terug op het pad stopte deze en draaide zich om.

“Sorry, jongen, jij kunt er ook niets aan doen. Ik begrijp dat je dat soort vragen hebt. Wat je moet weten, is dat iedereen hier allereerst een Elzasser is, veel meer dan een

Duitsers of een Fransman. Onthoud dat goed, dan ga je alles veel beter begrijpen!”

Het was de eerste keer geweest dat het belang van oorsprong en afkomst tot hem doordrong. Wat betekende het eigenlijk om tot een familie te behoren? Waarom waren er families met praktisch niets en hadden anderen zo veel bezittingen? Hoe waren de Brauns ooit aan hun grond gekomen, was daar ook een oorlog aan te pas gekomen? En de familie van zijn moeder, ook zij scheen rijk te zijn? En hijzelf, zou hij later ook baas kunnen zijn over eigen grond?

Hij begreep het niet zo goed. Kon je grond zomaar krijgen of moest je er juist veel voor doen?

2

Zijn moeder kon niet tegen treuzelen. Ze was een Woldink, nazaat van een Twentse familie die al generaties liet zien dat snel handelen loonde. Kordaat militair optreden aan de zijde van een Oranje had een verre voorvader in de adelstand gebracht. Ook de generaties na hem wisten slim en profijtelijk te handelen. Met de verkregen winsten was het grondbezit uitgebreid waarbij het familielandgoed in Twente groeide naar een paar honderd hectare.

Ook Heleen Woldink bleek snel in het maken van keuzes. Op de springwedstrijden in Boekelo, waar ze vanaf haar tiende jaarlijks aan meedeed, had ze Bernard Tonnissen ontmoet. Die was er met haar broer Arnold, de eigenaar van een grote stoeterij bij Eese. Hij was het geweest die Heleen kort daarna uitnodigde voor een bezoekje aan zijn paarden

en regelde dat ook Bernard daar weer was. Een half jaar later waren ze verloofd, nog een half jaar later trouwden ze. Andries werd binnen een jaar geboren en Silvia volgde twee jaar later.

Wanneer ze in Veenhuizen bezoek kregen van ooms en tantes van de Woldinks, hadden die het vaak met trots over de handelsgeest van hun familie en de daarbij horende besluitvaardigheid.

Zijn moeders overgrootvader was rijk geworden toen besloten werd om de oude markegronden bij Delden te verdelen. Hoe dat precies gegaan was, wisten ze niet maar hij was er met vele honderden hectare beslist erg goed uitgesprongen. De dennen die hij er liet planten voor de mijnbouw, leverden later een fortuin op, waarmee de familiebezittingen werden uitgebreid.

Ze beweerden allemaal iets van de doortastendheid van hun overgrootvader te hebben meegekregen.

Andries kon dat niet goed rijmen met wat hij bij zijn moeder zag.

Als kleine jongen had hij haar vaak bij het raam zien staan, waar je uitkeek op het donkere water van het kanaal dat zich links en rechts van het huis uitstreekte zover je kon kijken. Hij ging dan vaak naast haar staan, waarbij ze hem met een glimlach tegen zich aantrok en heerlijk over zijn rug wreef. Toen hij al wat ouder was, zag hij steeds vaker een droevige blik in haar ogen. Hij wilde weten hoe dat kwam, maar had het nooit durven te vragen. Als er bezoek was, kon je nooit iets aan zijn moeder merken, dan zette ze de hele tijd een stralend gezicht op en vertelde ze honderduit over wat ze had meegemaakt met hem of Silvia of waar en met wie ze haar laatste kleding had gekocht. Maar haar gelaat veranderde al-

tijd wanneer zijn vader iets zei, dan kon ze maar moeilijk luisteren. Vaak onderbrak ze hem of liep ze zomaar weg.

Het was nu twee maanden geleden dat dit opnieuw was gebeurd. Het was op een zondagmiddag en zijn oom en tante uit Eese waren op bezoek. Andries zat tussen hen in op de bank met de zachte kussens, onder het wandtapijt. Ze hadden gekeken naar een paardspringwedstrijd op de televisie. Hun zoon Wilbert, zijn veel oudere neef, sprong mee in de hoogste wedstrijdklasse, een wapenfeit waar de hele familie Woldink trots op was en getuige van wilde zijn.

Andries was gek op oom Arnold. Hij logeerde graag op de stoeterij waar hij zijn ogen uitkeek bij de paardenboxen en waar hij met de makkelijke paarden rondjes mocht lopen op het centrale binnenplein.

Toen de springwedstrijd was afgelopen, zag Andries dat zijn vader en zijn oom de tuin in gingen. Nadat hij de bij de thee uitgedeelde cake in zijn mond had gestopt, was hij ze enthousiast achterna gelopen.

Hevig geschrokken keek hij naar de rode hoofden waarmee ze elkaar toeschreeuwden. Zijn vader zag hem en draaide van hem weg, hoorbaar vloekend.

Andries herinnerde het zich als de dag van gisteren. Nog nooit had hij zijn vader zo tekeer horen gaan en zo boos gezien. Vijf minuten later was alle bezoek vertrokken en had zijn moeder nog lange tijd bij het raam staan staren. De dagen erna had er in huis een ijzige stilte geheerst, vreselijk had hij dat gevonden.

Zijn ouders waren pas weer met elkaar gaan praten nadat zijn moeder had aangekondigd naar een vroegere vriend in de Vogezen te vertrekken. Zijn vader was hevig geschrokken en dagen van slag geweest, steeds opnieuw had hij ge-

probeerde haar hiervan te weerhouden. “Je denkt alleen aan jezelf, zo pak je ook de kinderen nog van me af! En wat moeten ze daar?” had Andries hem op een avond, toen hij al uren in zijn bed lag te woelen, in de huiskamer horen schreeuwen. In de twee maanden die volgden tot hun vertrek naar Frankrijk, had hij zijn lievelingsoom niet meer gezien.

3

Andries woonde er alweer enkele jaren en was langzaam gewend geraakt aan zijn nieuwe leven in de Vogezes. Met Heinrich had hij een hechte band gekregen, vaak trokken ze samen de bossen in en het enthousiasme waarmee Heinrich vertelde over het bos en de geschiedenis daarvan, werkte aanstekelijk. Daarin was hij anders dan zijn zusje. Zij ging niet vaak mee met die wandeltochten. Liever verdiepte ze zich in boeken en films. Ze was een echte huismus, vond Andries.

Hij ging beter letten op wat hij tegenkwam tijdens zijn tochten naar de hooggelegen bergweiden. De verlaten hutten en schuurtjes die hij vond tussen de manshoge varens, vond hij razend interessant. Daar aangekomen probeerde hij zich voor te stellen hoe het boerenleven hier vroeger was geweest. Sliepen ze bij hun koeien? Hoe lang hielden ze het hierboven uit zonder contact met hun dorpsgenoten beneden in het dal? “Eten koeien ook varens?” Net teruggekomen van een ontdekkingsstocht naar de heuveltop achter hun huis, vroeg hij het aan Heinrich, die met een pijp achter zijn bureau zat. “Nee natuurlijk niet”, reageerde die. “Was je helemaal bovenin, daar in dat woud van varens?”

Er krulde een lach op zijn mond, wat volgde was een les in bosgeschiedenis.

“Er liggen daarboven nog honderden hectares aan vroegere weidegronden te wachten op nieuwe bomen. Sinds de boeren er met hun koeien zijn weggegaan, is het helemaal verwilderd en hebben die varens alles overwoekerd. Doodzonde, ik probeer al jaren om toestemming te krijgen er fijnsparren te planten. Maar ja, die grond is van de overheid en die beweren dat ze geen geld hebben voor nieuwe aanplant. Moet je je voorstellen. Nu ligt die grond te niksen, terwijl je er over pakweg veertig, vijftig jaar geweldig hout zou kunnen oogsten.”

Andries zag hoe Heinrich zijn kastanjebruine pijp venijnig in een asbak uitklopte.

“Was het nog maar ons familie-eigendom, dan had ik geen toestemming nodig en konden we er meteen een mooi bos gaan planten. Maar nee hoor, die Franse ambtenaren denken het allemaal beter te weten. Vakmanschap, zoals mijn familie al generaties lang heeft, wordt niet gezien, niet meer gewaardeerd.”

Zo kende Andries de hem inmiddels vertrouwde man achter het bureau niet, hij leek emotioneel en liet zijn ergernis gaan zoals Andries nog niet had meegemaakt.

“Maar Heinrich, bossen kun je toch niet planten? Alleen bomen kun je planten, dat heb je me zelf verteld.”

Heinrich lachte weer, precies zoals Andries gehoopt had.

Het intrigeerde hem wel, de hartstocht waarmee Heinrich had gesproken over zijn familiebossen en zijn vakmanschap. Had hij ook iets waar hij zo van hield en waarvan hij zijn werk wou maken? Rentmeester worden zoals zijn vader, leek hem wat saai. Te veel papierwerk op een muf kantoor,

misschien maar leraar worden? Wanneer hij in de klas luisterde naar hun verhalen, soms boeiend, te vaak saai, stelde hij zich voor hoe hij dat beter zou doen. Dat leek hem wel een uitdaging, boeiende verhalen vertellen.

Heinrich Braun kon dat erg goed. De streeklegende die hij vertelde over de eenzame man hoog in de bergen, had op Andries de meeste indruk gemaakt.

De man leefde toen de heuvels nog kaal en verlaten waren. Zo ver hij kijken kon, groeiden er enkel heidestruiken tussen de door de wind afgesleten toppen. Hij woonde daarboven in volstrekte afzondering. Overdag bewerkte hij zijn groentetuin, 's avonds laat keek hij naar de sterren. Geen boom ontnam hem het uitzicht.

Op een avond zag hij een donkere vlek aan de horizon. De wind begon aan te wakkeren, de vlek werd groter en groter. Laag gerommel steeg op uit het dal beneden hem, gevolgd door felle bliksemschichten.

Hij rende zijn huis binnen en blokkeerde de deur. Wat was hij blij dat hij hier vier zware muren had gebouwd. Krachtige windstoten deden deze kreunen, ook de deur kraakte onheilspellend. Door de kieren gulpte koude regen naar binnen. De man verkleumde, gelukkig lukte het om een houtvuur aan te maken. Het beginnende vuur werd meteen overrompeld door de razende wind, die het liet brullen.

Nog kreeg hij het niet warm en wanhopig sloeg hij de zware kast omver die in stukken uiteenviel. Hij gooide de brokstukken in het vuur dat daarbij aanzwol en knetterde.

De regen bleef maar binnenkomen en zijn enige redding was om nog meer te stoken, de twee stoelen, de lange bank, de grote tafel, zelfs het houten beeldje van een hert.

Het hout knapte en barstte, grote vonken sprongen alle

kanten op. De rook verliet de schoorsteen in hoge pluimen en werd meegenomen door de wind. Waar zij neersloeg, werden de hellingen bedekt met een dunne mantel van as.

En nog was het niet genoeg. Zware windstoten teisterden de stenen van zijn huis. Met een enorme klap sprongen ze los en werden ze van de helling afgeworpen. De oude man rende wanhopig alle kanten op om het puin tegen te houden dat de heuvel afrolde. Het lukte niet en al snel was er nog maar één steen over. Hij ging erop zitten, nam zijn hoofd tussen zijn twee grote eeltige handen en hilde.

Daar zittend begon het te sneeuwen, de vlokken bedekten de neergedaalde as, het poederige restant van wat eens zijn meubels waren.

In de lente smolt de sneeuw en vormde talloze stroompjes. Soms ontmoette het water een van de oude stenen van het vernielde huis en sprong er een waterval op. In de dalen vormden zich meren. Op de hellingen kwamen uit de verstopte as jonge scheuten tevoorschijn en begonnen allerlei bomen te groeien. Aan het eind van dit verhaal had Heinrich hem uitgelegd dat er hier daarom zo veel soorten bomen groeiden. “Het meubilair van de eenzame man was gemaakt van allerlei soorten hout. Hij had een zitbank van beukenhout, een kersenhouten tafel, een kast van sparrenhout, planken van larikshout en het beeldje van het hert was van iepenhout.”

Andries had er flauwtjes om gelachen, hij was toen bijna zestien en vond het verhaal maar kinderachtig.

Toch had dit verhaal hem beïnvloed. Hij was gaan letten op de verschillen tussen de beuk en de haagbeuk en die tussen de fijnspar en de zilverspar. Ook wilde hij het bos en zijn bomen beter gaan begrijpen. Waarom groeiden er steeds andere soorten op verschillende hoogten?

Met Heinrich had hij de ideale leermeester. Die leerde hem hoe het van de positie van de helling afhing hoeveel zonlicht er in het bos kon doordringen en hoe dat de temperatuur bepaalde. Ook leerde hij hoe voedsaam de bladeren van de eik waren en hoe dik de humuslaag werd onder de slecht afbreekbare naalden van de fijnspar.

Als hij in het donker naar de sterren keek, dacht Andries wel eens aan die eenzame man in de bergen. In zijn tijd was er geen licht in de dorpen en kon je de sterren nog veel beter zien. Fascinerend vond Andries de gedachte dat die sterren een soort zonnen waren waar misschien ook planeten als de aarde omheen draaiden. Zou hij sterrenkunde gaan studeren?

Een microscoop belette dat. Die had hij op zijn verjaardag van Heinrich gekregen. Hierin turend zag hij een onvoorstelbare drukte, wat gebeurde er daar een hoop op de vierkante millimeter. En alle tijd dat hij niet meekeek, gingen de cellen en andere dingen onvermoeibaar hun gang, draaiden ze rond, schoten ze weg of aten ze elkaar op.

Wonderlijk vond Andries het. In het onmetelijk grote van de sterren leek hetzelfde te gebeuren als in het onmetelijk kleine van de cellen. Zou er dan toch een Schepper zijn, een God? Misschien, dacht hij, maar anders dan in de verhalen. Eentje die alles mogelijk maakte, maar zich nergens mee bemoeide.

Toen er geen uitstel meer mogelijk was, koos hij toch voor het kleine. Daar was bij te komen, de sterren waren onbereikbaar. Hij koos voor een studie biologie in Groningen, niet ver van zijn vader.

Groningen

4

Nog een stuk of tien treden en hij zou boven zijn. Voorzichtig voltooide Andries voor de zoveelste keer de martelgang. Nooit voelde hij zich op zijn gemak als hij onderaan de stalen toren stond en langs de trap omhoog keek, zestig meter de hoogte in.

Eenmaal boven was hij veilig, hier had hij houvast onder zijn voeten. De veiligheidsgordels had hij zo vastgemaakt dat ze hem een meter ruimte gaven. Te weinig om een gevaarlijke beweging te kunnen maken maar voldoende om de laptop te bedienen en de gegevens die de meetmast had verzameld te kunnen opslaan.

Hierna begon het feest, zoals altijd nam Andries alle tijd om rond te kijken. Recht onder hem het bos waar de toppen van de naaldbomen leken op ronde platgeslagen vijgen. Het bladerdek van de eiken zag er van boven uit als eendenkroos. In de verte zag hij de bruine en gele tinten van het uitgestrekte Fochteloërveen. De rechte lijnen van de eeuwenoude greppels waren er nog steeds goed zichtbaar. Vanaf de toren kon hij ook het huis van zijn vader zien, de witte villa stond fier aan het kanaal. Bovenin de mast mijmerde hij over zijn jeugdjaren in Veenhuizen. Hoe vaak niet had hij in dit bos gedwaald, hoe vaak niet had hij in het veen natte voeten gehaald?

De laatste maanden kwam Andries hier vaak, haast elke week. Vanuit zijn studentenkamer in Groningen fietste hij

dan eerst naar het Biologisch Station in Haren waar hij een busje ophaalde met de apparatuur voor het veldwerk. Hij voelde zich dan als vierdejaars student al een hele Piet. De eerste keer was hij er eerst mee naar zijn vader gereden die de bus na een korte inspectie kwalificeerde als een rijdende computer.

Het was puur toeval dat de meetmast voor zijn onderzoek zo dicht bij zijn ouderlijk huis was geplaatst. De onderzoeksleider had geld weten te organiseren om biologiestudenten te bekwamen in klimaatonderzoek, een onderwerp dat Andries bijzonder boeide. Hij had zich dan ook meteen gemeld en kon meedoen aan een onderzoek naar broeikasgasen in bossen. Met de apparatuur in de mast kon hij meten hoeveel koolzuurgas door de bomen werd vastgelegd.

Om te voorkomen dat de kostbare meetapparatuur werd gestolen of kapotgemaakt, was een bos uitgezocht waar nauwelijks mensen kwamen. Daarbij was het oog gevallen op de bossen van het Ministerie van Justitie bij Veenhuizen, waar de dicht op elkaar staande bomen niet alleen de lelijke gevangenisgebouwen aan het oog onttrokken maar ook de regelmatig in het bos werkende gevangenen.

Als kind had hij van zijn ouders het terrein waar de gevangenen kwamen altijd moeten mijden. Dat maakte de borden Verboden Toegang alleen maar interessanter. Toch had hij het nooit gedurfd om er diep in te gaan, de angst voor mysterieuze gevangenen hield hem tegen.

Nu stond hij er niet alleen wekelijks middenin, ook kon hij vanaf zestig meter hoogte als een moderne bewaker alles en iedereen in de gaten houden.

Op een dag had hij geprobeerd om zijn vader mee de mast in te krijgen, die zou beslist genieten van het adembenemende uitzicht. Diens reactie zou hij niet snel vergeten.

“Pa, u moet echt eens mee, het is daarboven net alsof je op de Grand Ballon staat”, had hij enthousiast geroepen. Bij deze verwijzing naar de hoogste top van de Vogezen had zijn vader hem verwijtend aangekeken. “Praat me daar alsjeblieft niet over, jongen. Het uitzicht in de Vogezen kan me gestolen worden. Alleen je moeder zou ik dolgraag weer eens zien.”

Hij was totaal verrast geweest en bij zijn aarzelende poging om begripvol te knikken had zijn vader eraan toegevoegd: “Als die Braun er niet was geweest, waren je moeder en ik nog bij elkaar. Die arrogante Duitser heeft dat onmogelijk gemaakt.”

Bij het weer naar beneden klimmen moest hij aan dit voorval denken. Hij was er nog lang door van slag geweest. En nu nog steeds wist Andries zich geen houding te geven wanneer zijn vader zijn verdriet en pijn over de scheiding liet zien.

Na zorgvuldig alle spullen in de bus te hebben gelegd, stapte hij achter het stuur en reed hij de weg langs de vaart op. De kolonievvaart, herinnerend aan de tijd dat er hier door de Maatschappij van Weldadigheid een kolonie was gesticht. Bij het naderen van de witte villa zag hij zijn vader in de tuin staan. Hij praatte er met een jongeman, van wie de laarzen, de werkbroek en een paar stevige handschoenen ontegenzeggelijk wezen op een tuinman. Andries gaf een korte stoot op zijn claxon waarop zijn vader blij verrast z'n hand opstak.

Het viel hem steeds meer op hoezeer zijn vader een bezoek op prijs stelde. Misschien was hij wat eenzaam, bezoek van familie kreeg hij nauwelijks. Andries' vader was enig kind, net als diens vader. Meteen nadat Andries aan zijn studie in Groningen was begonnen, vier jaar geleden nu, was hij hem gaan opzoeken. In het begin was het wat afstandelijk geweest, ze moesten beiden duidelijk weer wennen aan el-